

Helsinki 4.4.2006

Tiedotusvälineille  
Julkaisuvapaa 4.4.2006 klo 9.00

## Suomalaiset yhä kiinnostuneempia tietosuojastaan

Suomalaiset ovat entistä kiinnostuneempia henkilötietojensa asianmukaisesta käsittelystä. Kansalaisilta tietosuojavaltuutetulle saapuneiden asioiden määrä yli kaksinkertaistui 1990-luvun puolivälistä vuoteen 2004. Kyselytutkimusten mukaan tietosuojastaan huolestuneiden osuus on lisääntynyt, mutta kansainvälisesti vertaillen se on pysynyt matalana. Henkilötietolain loukkaukset ovat poliisin tilastojen perusteella harvinainen, mutta laajeneva rikostyyppi.

Muun muassa nämä tiedot sisältyvät tutkimusraporttiin *Mutttilainen, Vesa: Suomalaiset ja henkilötietojen suoja. Kyselytutkimusten ja viranomaistilastojen tietoja 1990-luvulta ja 2000-luvun alusta. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 218*. Raportissa on tarkasteltu kansalaisten näkemyksiä henkilötietojen suojasta, tietosuojaviranomaisten toimintaa ja henkilötietolain loukkauksia. Tarkoituksena on ollut kuvata tietosuojan kehitystä monipuolisesti erilaisten kysely- ja tilastoaineistojen avulla.

Henkilötietojen suoja merkitsee yksityisyyden turvaamista silloin, kun esimerkiksi viranomaisen tai yritys käsittelee henkilöön yhdistettävissä olevia tietoja. Se on perustuslaissa turvattu oikeus, josta on säädetty vuonna 1999 voimaan tulleessa henkilötietolaissa. Tietosuojasta on runsaasti myös alakohtaista erityissäätelyä.

### ***Tietosuojavaltuutetulle entistä enemmän kansalaisten kyselyjä***

Vuonna 2004 tietosuojavaltuutetun toimiston puhelinneuvonta vastasi noin 7 500 yhteydenottoon, joista arviolta puolet oli kansalaisten soittoja. Samana vuonna tuli kirjallisesti vireille noin 2 000 asiaa, joista 840 oli kansalaisten vireille laittamia asioita. Vuonna 1995 vastaavat määrät olivat noin 800 ja vajaat 400 asiaa. Yleensä valtuutetulta kysytään henkilötietojen rekisteröinnin periaatteista, rekisterinpitäjän toiminnan asianmukaisuudesta tai rekisteröidyn henkilön oikeuksista.

Kansalaisten kirjallisesti vireille laittamista asioista noin kuusi kymmenestä koski yksityisellä sektorilla ja muut julkisella sektorilla käsiteltäviä tietoja. Kansalaisia askarruttaa eniten työelämän, terveydenhuollon ja suoramarkkinoinnin tietosuojat. Vuosina 2000–2004 eniten lisääntyivät kyselyt työelämän, telealan ja poliisin rekistereistä.

Noin seitsemän prosenttia (58 kpl) kansalaisilta saapuneista asioista koski omien rekisteritietojen tarkastamista ja viisi prosenttia niiden korjaamista (46 kpl). Tarkastusoikeusasiat ovat lisääntyneet ja tiedon korjaamisasiat ovat vähentyneet 2000-luvulla. Tarkastusoikeusasiat liittyvät useimmiten poliisiin tai terveydenhuollon rekistereihin ja tiedon korjaamisasiat puolestaan terveydenhuoltoon.

### ***Liika tiedonkeruu huolestuttaa monia***

Tietosuoja-asioista on kysytty myös kyselytutkimuksissa 1990-luvulta lähtien. Eurobarometri-kyselyjen mukaan henkilötietojen käsittelystä huolestuneiden osuus lisääntyi Suomessa vuosina 1996–2003. EU:n alueella vastaava osuus säilyi ennallaan. Eron kaventumisesta huolimatta Suomessa oli edelleen suhteellisesti vähemmän henkilötietojen käsittelystä huolestuneita henkilöitä kuin EU:n alueella.

---

**Postiosoite**PL 444  
00531 HELSINKI**Käyntiosoite**Pitkäsillanranta 3 A, 5. krs  
00530 HELSINKI**Vaihde**

010 36 65300

**Telekopio**

010 36 65365

**Sähköposti**optula.om@om.fi  
www.om.fi/optula

Tilastokeskuksen tietoyhteiskuntatutkimusten mukaan vuonna 2005 neljä kymmenestä suomalaisesta ilmoitti olevansa huolestunut viranomaisrekistereiden turvallisuudesta. Osuus lisääntyi hieman vuodesta 1996. Lisäksi yli neljä vastaajaa viidestä oli kiinnostunut internetin käyttäjistä kerättävistä tiedoista. Tämäkin osuus kasvoi hieman vuosina 1996–2005. Osuudet on laskettu asiaan kantaa ottaneista.

Vuoden 2004 tietoyhteiskuntatutkimuksessa kerättiin tavallista laajemmin tietoa tietosuojajasioista. Joka kolmas suomalainen koki joutuneensa luovuttamaan liikaa tietoja itsestään joko viranomaisten tai yritysten rekistereihin. Virheitä omista tiedoissaan oli havainnut yksi kahdeksasta ja tietojaan oli tarkastanut seitsemän prosenttia vastaajista. Vuoden 2004 kysymykset koskivat myös monia tietosuojan erityisalueita, kuten kameravalvontaa, biotunnisteita, internetin yksityisyyttä ja luottotietotoimintaa.

### ***Poliisin tietoon toistasataa henkilötietolain loukkausta vuodessa***

Vuonna 2004 poliisin tietoon tuli ainakin 124 sellaista tapausta, joissa tekijää epäiltiin henkilötietolain vastaisesta teosta. Pääosa henkilötietolain loukkauksista oli tietomurtoja tai tietomurron yrityksiä (97 kpl). Henkilörekisteririkosten ja henkilörekisteririkkomusten määrä jäi selvästi pienemmäksi (27 kpl). Lisäksi vaihtolovelvollisuuden rikkomisiin sisältyy täsmentymätön määrä henkilötietolain loukkauksia. Henkilötietojen käsittelyä sääntelevän lainsäädännön vastaiset teot ovat lisääntyneet 1990-luvun puolivälin jälkeen. Tuomioistuimissa on käsitelty vuosittain vain muutamia henkilötietolain loukkauksia.

Henkilötietolain vastaiset teot kattavat vain osan niistä tapauksista, joissa henkilötietojen suoja on vaarantunut. Henkilötiedot voivat joutua väärin käsiin muissakin rikoksissa, kuten petoksissa, varkauksissa tai viestintäsalaisuuden loukkauksissa. Lisäksi osa väärinkäytöksistä ei tule edes poliisin tietoon.

### ***Esimerkkejä kansalaisten kysymyksistä tietosuojavaltuutetulle***

Seuraavaan luetteloon on koottu yksittäisiä esimerkkitapauksia siitä, mitä kaikkea kansalaiset kyselivät tietosuojavaltuutetulta syksyllä 2005:

- Onko oikein, että terveyskeskuksesta ei saa varattua aikaa, ellei suostu kertomaan sairaudestaan ajanvarausta vastaan ottavalle henkilölle?
- Saako työnantaja määrätä työntekijän osallistumaan yritysesitettä varten otettaviin valokuviin, joista kohteen voi tunnistaa nimeänsä perusteella?
- Mitä voi tehdä, jos entinen työnantaja ei ole sulkenut sähköpostia?
- Ovatko internetissä olevat numerohakupalvelut laillisia?
- Miten puhelinmarkkinoinnin voi kieltää?
- Mitä voi tehdä, jos ei halua Google-hakukoneen löytävän itseään koskevia tietoja?
- Onko oikein, että sosiaalitoimistossa vartijana toiminut vartiointiliikkeen työntekijä otti vastaan kirjekuoreissa olleet asiakkaan paperit, avasi kuoren ja katsoi papereita?
- Saako alaikäiselle lapselle lähettää mielipidetutkimuksen ilman vanhempien lupaa?
- Saako posti avata noutamattoman kirjatun kirjeen?

Lisätietoja: erikoistutkija Vesa Mutttilainen gsm 041 435 9370, puh. 010 36 65357

Tutkimus on 4.4.2006 OPTL:n kotisivuilla <http://www.om.fi/optula/35424.htm>

Julkaisun voi tilata Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta puh. 010 3665355.